L I B R I

Stobaios, Anthologium IV. 23. 61; 28. 19; 25. 50

Στοβαῖος, *Ἀνθολόγιον* IV. 23. 61; 28. 19; 25. 50

Stobaios, *Anthologium*, IV. 23. 61: Φιντύος τᾶς Καλλικράτεος θυγατρὸς Πυθαγορείας ἐκ τοῦ Περὶ γυναικὸς σωφροσύνας.

Τὸ μὲν ὅλον ἀγαθὰν δεῖ ἦμεν καὶ κοσμίαν· ἄνευ γὰρ ἀρετᾶς οὐδέποκα γένοιτό τις τοιαύτα. ἑκάστα γὰρ ἀρετὰ περὶ ἕκαστον γινομένα τὸ αὐτᾶς δεκτικὸν ἀποδίδωτι σπουδαῖον· ἁ μὲν τῶν ὀπτίλων τὼς ὀπτίλως, ἁ δὲ τᾶς ἀκοᾶς τὰν ἀκοάν, καὶ ἁ μὲν ἵππω τὸν ἵππον, ἁ δ᾽ ἀνδρὸς τὸν ἄνδρα· οὕτω δὲ καὶ <ἁ> γυναικὸς τὰν γυναῖκα. γυναικὸς δὲ μάλιστα ἀρετὰ σωφροσύνα· διὰ γὰρ ταύτας τὸν ἴδιον ἄνδρα καὶ τιμῆν καὶ ἀγαπῆν δυνασεῖται. πολλοὶ μὲν ἴσως δοξάζοντι ὅτι οὐκ εὐάρμοστον γυναικὶ φιλοσοφεῖν, ὥσπερ οὐδ᾽ ἱππεύεν οὐδὲ δαμαγορέν· ἐγὼ δὲ τὰ μέν τινα νομίζω ἀνδρὸς ἦμεν ἴδια, τὰ δὲ γυναικός, τὰ δὲ κοινὰ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, τὰ δὲ μᾶλλον ἀνδρὸς ἢ γυναικός, τὰ δὲ μᾶλλον γυναικὸς ἢ ἀνδρός. ἴδια μὲν ἀνδρὸς τὸ στραταγὲν καὶ πολιτεύεσθαι καὶ δαμαγορέν, ἴδια δὲ γυναικὸς τὸ οἰκουρὲν καὶ ἔνδον μένεν καὶ ἐκδέχεσθαι καὶ θεραπεύεν τὸν ἄνδρα. κοινὰ δὲ φαμὶ ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύναν καὶ φρόνασιν· καὶ γὰρ τὰς τῶ σώματος ἀρετὰς ἔχεν πρέπον καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ τᾶς ψυχᾶς ὁμοίως· καὶ ὡς ὑγιαίνεν τῷ σώματι ἀμφοτέροις ὠφέλιμον, οὕτως ὑγιαίνεν τᾷ ψυχᾷ· σώματος δὲ ἦμεν ἀρετὰς ὑγείαν ἰσχὺν εὐαισθη σίαν κάλλος. τὰ δὲ μᾶλλον ἀνδρὶ καὶ ἀσκὲν καὶ ἔχεν οἰκεῖόν ἐντι, τὰ δὲ μᾶλλον γυναικί. ἀνδρότατα μὲν γὰρ καὶ φρόνασιν μᾶλλον ἀνδρὶ καὶ διὰ τὰν ἕξιν τοῦ σώματος καὶ διὰ τὰν δύναμιν τᾶς ψυχᾶς, σωφροσύναν δὲ γυναικί. διὸ δεῖ περὶ σωφροσύνας παιδευομέναν γνωρίζεν, ἐκ πόσων τινῶν καὶ ποίων τοῦτο τἀγαθὸν τᾷ γυναικὶ παραγίνεται. φαμὶ δὴ ἐκ πέντε τούτων· πρᾶτον μὲν ἐκ τᾶς περὶ τὰν εὐνὰν ὁσιότατός τε καὶ εὐσεβείας· δεύτερον δὲ ἐκ τῶ κόσμω τῶ περὶ τὸ σῶμα·

τρίτον <δ᾽> ἐκ τῶν ἐξόδων τῶν ἐκ τᾶς ἰδίας οἰκίας· τέταρτον δ᾽ ἐκ τῶ μὴ χρέεσθαι τοῖς ὀργιασμοῖς καὶ ματρῳασμοῖς· πέμπτον δ᾽ ἐν τᾷ θυσίᾳ τᾷ πρὸς τὸ θεῖον εὐλαβέα ἦμεν καὶ μετρίαν. τούτων δὲ μέγιστον αἴτιον καὶ συνεκτικώτατον τᾶς σωφροσύνας τὸ περὶ τὰν εὐνὰν ἦμεν ἀδιάφθορον καὶ ἄμικτον θυραίω ἀνδρός. πρᾶτον μὲν γὰρ εἰς τοῦτο παρανομοῦσα ἀδικεῖ γενεθλίους θεούς, οἴκῳ καὶ συγγενείᾳ οὐ γνασίους ἐπικούρους ἀλλὰ νόθους παρεχομένα· ἀδικεῖ δὲ τοὺς φύσει θεούς, οὕσπερ ἐπομόσασα μετὰ τῶν αὑτᾶς πατέρων τε καὶ συγγενῶν συνελεύσεσθαι ἐπὶ κοι νωνίᾳ βίω καὶ τέκνων γενέσει τᾷ κατὰ νόμον· ἀδικεῖ δὲ καὶ τὰν αὑτᾶς πατρίδα, μὴ ἐμμένουσα τοῖς ἐνδιατεταγμένοις. ἔπειτα ἐπὶ τούτοις ἀμβλακίσκεν, ἐφ᾽ οἷς τὸ μέγιστον τῶν προστίμων ὥρισται θάνατος διὰ τὰν ὑπερβολὰν τοῦ ἀδικήματος, ἔκθεσμον καὶ ἀσυγγνωμονέστατον εἶμεν ἁδονᾶς ἕνεκεν ἁμαρτάνεν καὶ ὑβρίζεν· ὕβριος δὲ πάσας πέρας ὄλεθρος.

IV. 23. 61a:

Κἀκεῖνο δὲ χρὴ διαλογίζεσθαι, ὡς οὐδὲν καθάρσιον εὑρήσει τᾶς ἀμπλακίας ταύτας ἄκος, ὥστε ὡς ἱερὰ θεῶν καὶ βωμὼς ποτερχομέναν εἶμεν ἁγνὰν καὶ θεοφιλάταν· ἐπὶ γὰρ ταύτᾳ τᾷ ἀδικίᾳ μάλιστα καὶ τὸ δαιμόνιον ἀσυγγνωμόνητον γίνεται. κάλλιστος δὲ κόσμος γυναικὸς ἐλευθέρας πρᾶτόν τε κῦδος τὸ διὰ τῶν αὐτᾶς τέκνων ἐπιμαρτύρασθαι τὰν σωφροσύναν τὰν ποτὶ τὸν ἄνδρα, αἴκα τὸν τύπον τᾶς ὁμοιότατος ἐπιφέρωντι τῶ κατασπείραντος αὐτὰ πατρός. καὶ περὶ μὲν εὐνᾶς οὕτως ἔχει· περὶ δὲ τοῦ κόσμου τοῦ περὶ τὸ σῶμα δοκεῖ μοι οὕτως. δεῖ λευχείμονα εἶναι καὶ ἁπλοικὰν καὶ ἀπερίσσευτον. ἐσσεῖται δὲ τοῦτο, αἴκα μὴ διαφανέεσσι μηδὲ διαποικίλοις μηδὲ ἀπὸ βόμβυκος ὑφασμένοις χρᾶται τοῖς περὶ τὸ σῶμα, ἀλλὰ μετρίοις καὶ λευκοχρωμάτοις· οὕτω γὰρ τὸ μᾶλλον κοσμεῖσθαι καὶ τρυφὴν καὶ καλλωπισμὸν φεύξεται, καὶ ζᾶλον οὐκ ἐμποιήσει μοχθηρὸν ταῖς ἄλλαις. χρυσὸν δὲ καὶ σμάραγδον ἁπλῶς μὴ περιτίθεσθαι· καὶ γὰρ πολυχρήματον καὶ ὑπεραφανίαν ἐμφαῖνον ποττὰς δαμοτικάς. δεῖ δὲ τὰν εὐνομουμέναν πόλιν, ὅλαν αὐτὰν δι᾽ ὅλας τεταγμέναν, συμπαθέα τε καὶ ὁμοιόνομον εἶμεν, ἀπερύκεν δὲ καὶ δαμιοεργὼς ἐκ τᾶς πόλιος τὼς ἐργαζομένως τὰ τοιαῦτα. χρώματι δὲ φαιδρύνεσθαι τὰν ποτῶπα μὴ ἐπακτῷ καὶ ἀλλοτρίῳ, τῷ δ᾽ οἰκήῳ τῶ σώματος δι᾽ αὐτῶ τῶ ὕδατος ἀπολουοέμναν, κοσμὲν δὲ μᾶλλον αὑτὰν αἰσχύνᾳ· καὶ γὰρ τὸν συμβιῶντα καὶ αὑτὰν ἔντιμον παρέξεται. τὰς δὲ ἐξόδους ἐκ τᾶς οἰκίας ποιεῖσθαι τὰς γυναῖκας τὰς δαμοτελέας θυηπολούσας τῷ ἀρχαγέτᾳ θεῷ τᾶς πόλιος ὑπὲρ αὑτᾶς καὶ τῶ ἀνδρὸς καὶ τῶ παντὸς οἴκω·

ἔπειτα μήτε ὄρφνας ἀνισταμένας μήτε ἑσπέρας ἀλλὰ πλαθυούσας ἀγορᾶς καταφανέα γινομέναν τὰν ἔξοδον ποιεῖσθαι θεωρίας ἕνεκά τινος ἢ ἀγορασμῶ οἰκήω μετὰ θεραπαίνας μιᾶς ἢ καττὸ πλεῖστον δύο εὐκόσμως χειραγωγουμέναν. τὰς δὲ θυσίας λιτὰς παρ ιστάμεν τοῖς θεοῖς καὶ καττὰν δύναμιν, ὀργιασμῶν δὲ καὶ ματρῳασμῶν τῶν κατ᾽ οἶκον ἀπέχεσθαι. καὶ γὰρ ὁ κοινὸς νόμος ἀπερύκει τᾶς πόλιος ταῦ<τα> τὰς γυναῖκας ἐπιτελέν, καὶ ἄλλως καὶ ὅτι μέθας καὶ ἐκστάσιας ψυχᾶς ἐπάγοντι ταὶ θρησκεύσιες αὗται· τὰν δ᾽ οἰκοδέσποιναν καὶ προκαθεζομέναν οἴκω δεῖ σώφρονα καὶ ἀνέπαφον ποτὶ πάντα ἦμεν.

Stobaios, *Anthologium*, IV. 28. 19:

Περικτιόνης Πυθαγορείας ἐκ τοῦ Περὶ γυναικὸς ἁρμονίας.

Τὴν ἁρμονίην γυναῖκα νώσασθαι δεῖ φρονήσιός τε καὶ σωφροσύνης πλείην· κάρτα γὰρ ψυχὴν πεπνῦσθαι δεῖ εἰς ἀρετήν, ὥστ᾽ ἔσται καὶ δικαίη καὶ ἀνδρηίη καὶ φρονέουσα καὶ αὐταρκείῃ καλλυνομένη καὶ κενὴν δόξην μισέουσα. ἐκ τούτων γὰρ ἔργματα καλὰ γίνεται γυναικὶ ἐς αὐτήν τε καὶ ἄνδρα· καὶ τέκεα καὶ οἶκον· πολλάκις δὲ καὶ πόλει, εἴ γε πόλιας ἢ ἔθνεα ἡ τοίη γε κρατύνοι, ὡς ἐπὶ βασιληίης ὁρέομεν. κρατέουσα ὦν ἐπιθυμίας καὶ θυμοῦ, ὁσίη καὶ ἁρμονίη γίγνεται· ὥστε οὐδὲ ἔρωτες αὐτὴν ἄνομοι διώξουσιν, ἀλλ᾽ ἐς ἄνδρα τε καὶ τέκεα καὶ τὸν οἶκον ξύμπαντα φιλίην ἕξει. ὁκόσαι γὰρ ἐράστριαι τελέθουσιν ἀλλοτρίων λεχέων, αὗται δὲ πολέμιαι γίγνονται πάντων τῶν ἐν τῇ οἰκίῃ ἐλευθέρων τε καὶ οἰκετέων· καὶ συντιθῆ ψύθη καὶ δόλους ἀνδρὶ καὶ ψεύδεα κατὰ πάντων μυθίζεται πρὸς τοῦτον, ἵνα μούνη δοκέῃ διαφέρειν εὐνοίῃ καὶ τῆς οἰκίης κρατῇ ἀργίην φιλέουσα. ἐκ τούτων γὰρ φθορὴ γίγνεται συμπάντων ὁκόσα αὐτῇ τε καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνά ἐστι. καὶ ταῦτα μὲν ἄχρι τῶνδε λελέχθω. σκῆνος δὲ ἄγειν χρὴ πρὸς μέτρα φύσιος τροφῆς τε πέρι καὶ ἱματίων καὶ λουτρῶν καὶ ἀλειψίων καὶ τριχῶν θέσιος καὶ τῶν ὁκόσα ἐς κόσμον ἐστὶ χρυσοῦ καὶ λίθων. ὁκόσαι γὰρ πολυτελέα πάντα ἐσθίουσι καὶ πίνουσι καὶ ἀμπέχονται καὶ φορέουσι τὰ φορέουσι γυναῖκες, ἐς ἁμαρτίην ἕτοιμαι κακίης συμπάσης ἔς τε λέχεα καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἀδικοπρηγέες. λιμὸν ὦν καὶ δίψαν ἐξακέεσθαι δεῖ μοῦνον, κἢν ἐκ τῶν εὐτελέων ἔῃ, καὶ ῥῖγος, κἢν νάκος κἢν σισύρη. βρωτῆρας δὲ εἶναι τῶν τηλόθεν ἢ τῶν πολλοῦ πωλεομένων ἢ τῶν ἐνδόξων κακίη οὐχὶ μικρὰ πέφαται· ἠμφι άσθαι <δ᾽> εἵματα ἀπεικότα λίην καὶ ποικίλα ἀπὸ θαλασσίης βάψιος τοῦ κόχλου ἢ ἄλλης χρόης πολυτελέος μωρίη πολλή.

σκῆνος γὰρ ἐθέλει μὴ ῥιγέειν μηδὲ γυμνὸν εἶναι χάριν εὐπρεπείης, ἄλλου δ᾽ οὐδενὸς χρῄζει. δόξα δὲ ἀνθρώπων μετὰ ἀμαθίης ἐς τὰ κενεά τε καὶ περισσὰ ἵεται. ὥστ᾽ οὔτε χρυσὸν ἀμφιθήσεται ἢ λίθον Ἰνδικὸν ἢ χώρης ἐόντα ἄλλης, οὐδὲ πλέξεται πολυτεχνίῃσι τρίχας, οὐδ᾽ ἀλείψεται Ἀραβίης ὀδμῆς ἐμπνέοντα, οὐδὲ χρίσεται πρόσωπον λευκαίνουσα ἢ ἐρυθραί νουσα τοῦτο ἢ μελαίνουσα ὀφρύας τε καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν πολιὴν τρίχα βαφαῖσι τεχνεωμένη, οὐδὲ λούσεται θαμινά. ἡ γὰρ ταῦτα ζητέουσα θηητῆρα ζητεῖ ἀκρασίης γυναικηίης. κάλλος γὰρ τὸ ἐκ φρονήσιος, οὐκὶ δὲ τὸ ἐκ τούτων, ἁνδάνει ταῖς γινομέναισιν εὖ. ἀναγκαῖα δὲ μὴ ἡγεέσθω εὐγενηίην καὶ πλοῦτον καὶ μεγάλης πόλιος πάντως γενέσθαι καὶ δόξαν καὶ φιλίην ἐνδόξων καὶ βασιληίων ἀνδρῶν· ἢν μὲν γὰρ ἔῃ, οὐ λυπέει· ἢν δὲ μὴ ἔῃ, ἐπιζητέειν οὐ ποιέει· τούτων γὰρ δίχα φρονίμη γυνὴ ζῆν οὐ κωλύεται. κἢν ἔῃ δὲ ταῦτα ἅπερ λελάχαται, τὰ μεγάλα καὶ θαυμαζόμενα μή ποτε διζέσθω ψυχή, ἀλλὰ καὶ ἄπωθεν αὐτῶν βαδιζέτω· βλάπτει γὰρ μᾶλλον ἐς ἀτυχίην ἕλκοντα ἢ ὠφελέει. τούτοισι γὰρ ἐπιβουλή τε καὶ φθόνος καὶ βασκανίη προσκέεται, ὥστε ἐν ἀταραξίῃ οὐκ ἂν γένοιτο ἡ τοιήδε. θεοὺς δὲ σέβειν δεῖ ἐς εὐελπιστίην εὐδαιμονίης, νόμοισί τε καὶ θεσμοῖσι πειθομένην πατρίοισι. μετὰ δὲ τούτους μυθεύο μαι [τοὺς θεοὺς] γονέας τιμᾶν καὶ σέβειν· οὗτοι γὰρ ἶσα θεοῖσι πάντα πέλουσι καὶ πρήσσουσι τοῖς ἐγγόνοισι. πρὸς δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑαυτῆς ζώειν ὧδε δεῖ νομίμως καὶ κρηγύως, μηδὲν ἐννενωμένην ἰδίῃ, ἀλλ᾽ εὐνὴν τηρεῦσαν καὶ φυλάσσουσαν· ἐν τούτῳ γάρ ἐστι τὰ ξύμπαντα. φέρειν δὲ χρὴ τῷ ἀνδρὸς πάντα, κἢν ἀτυχῇ, κἢν ἁμάρτῃ κατ᾽ ἄγνοιαν ἢ νοῦσον ἢ μέθην, ἢ ἄλλῃσι γυναιξὶ συγγένηται· ἀνδράσι μὲν γὰρ ἐπιχωρέεται ἁμαρτίη αὕτη· γυναιξὶ δὲ οὔκοτε, τιμωρίη δ᾽ ἐφέστηκεν. σώσασθαι ὦν τὸν νόμον δεῖ καὶ μὴ ζηλοτυπέειν· φέρειν δὲ καὶ ὀργὴν καὶ φειδωλίην καὶ μεμψιμοιρίην καὶ ζηλοτυπίην καὶ κακηγορίην καὶ ἤν τι ἄλλο ἔχῃ ἐκ φύσιος, καὶ τούτῳ θήσεται πάντα ὅκως φίλον ἐστὶν αὐτέῳ σωφρονέουσα. γυνὴ γὰρ ἀνδρὶ φίλη οὖσα καὶ τἀνδρὸς πρήσσουσα κρηγύως, ἁρμονίη ὑπάρχει, καὶ οἶκον τὸν ξύμπαντα φιλέει καὶ τοὺς θύρηθεν εὐνόους τῇ οἰκίῃ ποιέει· ἐπὴν δὲ μὴ φιλέῃ, οὔτε οἶκον οὔτε παῖδας τοὺς ἑωυτῆς οὔτε θεράποντας οὔτε οὐσίην ἡντιναῶν ἐθέλει σῴαν ἐσιδέειν, φθορὴν δὲ πᾶσαν ἀρεῖται καὶ εὔχεται εἶναι, ὡς πολεμίη ἐοῦσα, καὶ τὸν ἄνδρα εὔχεται τεθνάναι ὡς ἐχθρόν, ὅπως ἄλλοισιν ὁμουρέῃ, καὶ ὁκόσοι ἁνδάνουσι τουτέῳ ἐχθαίρει. ἁρμονίην δὲ αὐτὴν ὧδε δοκέω, εἰ πλεῖος τελέθει φρονήσιός τε καὶ σωφροσύνης.

οὐ γὰρ μοῦνον ὠφελήσει τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ παῖδας καὶ συγγενέας καὶ δούλως καὶ τὴν οἰκίην ξύμπασαν, ἐν ᾗ καὶ κτήματα καὶ φίλοι πολιῆταί τε καὶ ξένοι εἰσί· καὶ ἀπεριεργίῃ τὸ σκῆνος διάξει τουτέων, λεσχαίνουσά τε καὶ ἀκούουσα καλά, καὶ ἀκολουθέουσά τε αὐτέῳ καθ᾽ ὁμοδοξίην τῆς ξυνῆς βιοτῆς, καὶ οἷς ἐκεῖνος αὔξει ξυγγενέσι τε καὶ φίλοισι ξυνομαρ τέουσα, καὶ ταὐτὰ ἡγεομένη γλυκέα τε καὶ πικρὰ τὠνδρί, ἢν μὴ ἀναρμόνιος εἰς τὸ πᾶν ἔῃ.

Stobaios, Anthologium, IV. 25. 50:

Περικτιόνης Πυθαγορείας ἐκ τοῦ Περὶ γυναικὸς ἁρμονίας.

Οὔτε λέξαι δεῖ κακὸν γονέας οὔτε ἔρξαι, πείθεσθαι δὲ <ἐν> σμικροῖσί τε καὶ μεγάλοισι γονεῦσιν, ἐν πάσῃ δὲ ψυχῆς τε καὶ σώματος τύχῃ καὶ τῶν <ἔσωθεν καὶ τῶν> ἔξωθεν, καὶ ἔν τε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ, καὶ ὑγιείῃ <καὶ νούσῳ>, καὶ πλούτῳ καὶ ἀπορίῃ, καὶ δόξῃ καὶ ἀδοξίῃ, καὶ ἰδιώτῃσι καὶ ἄρχουσιν, ὁμουρέειν δεῖ καὶ φεύγειν μηδέποτε, πείθεσθαι δὲ μονονουκὶ καὶ μανίῃ· πεπνυμένα γὰρ ταῦτα καὶ κρήγυα τοῖσιν εὐσεβέσιν. εἰ δέ τις γονέας ὑπερφρονέοι ἐν ἰδέῃ κακῶν ἡτινιῶν, ταύτῃ καὶ ζώσῃ καὶ θανούσῃ ἁμαρτία παρὰ θεοῖσι γράφεται, ὑπό τε ἀνθρώπων μισέεται, καὶ ὑπὸ γῆν μετὰ τῶν ἀσεβῶν ἐν τουτέων τῷ χώρῳ δι᾽αἰῶνος κακοῖσι ἰαπτομένη ὑπὸ δίκης καὶ τῶν ἔνερθε θεῶν, οἳ τούτων ἐπίσκοποι ἐτάγησαν τῶν πρηγμάτων. θείη γὰρ καὶ καλὴ ὄψις γονέων, καὶ ἡ τουτέων ὄπις καὶ θεραπεία, ὁκόση οὐδὲ ἡλίου οὐδὲ πάντων ἄστρων, τὰ οὐρανὸς ἐναψάμενος ἀμφιχο ρεύει, καὶ εἴ τι ἄλλο δοκέει τις χρῆμα μέζον εἶναι ἐόντων κατὰ θεωρίην. δοκέω δὲ μη<δὲ> θεοὺς <δυσ>φορέειν, ὁκότε τοῦτο ὁρέωσι γιγνόμενον. καὶ ζῶντας ὦν καὶ ἀποιχομένους σέβειν χρὴ καὶ μηδέποτε ἀντιλεσχαίνειν, ἀλλ᾽ ἢν καὶ ἀγνωμονέωσι νούσῳ ἢ ἀπάτῃ παρηγορεῖν καὶ διδάσκειν, ἐχθεύειν δὲ μηδαμῇ. μέζων γὰρ ἁμαρτίη καὶ ἀδικίη ἀνθρώπων οὐκ ἂν γένοιτο ἢ ἐς πατέρας ἀσεβεῖν.